

ВІДПОВІДІ ТА КОМЕНТАРІ

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

щодо проєкту висновку галузевої експертної групи за результатами акредитаційної експертизи освітньо-професійної програми

«Природничі науки. Інтегрована програма» (ID 54777)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

за спеціальністю 014 Середня освіта (спеціалізація 014.15 Природничі науки)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка висловлює вдячність галузевій експертній раді за ретельний аналіз, ґрунтовні висновки, слушні пропозиції та відзначені сильні сторони ОПП «Природничі науки. Інтегрована програма». Рекомендації безумовно слугуватимуть покращенню реалізації ОП та її подальшому вдосконаленню.

Водночас ми не погоджуємося із деякими зауваженнями, зробленими галузевою експертною радою за результатами експертизи ОП.

Проєкт висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p><i>Підкритерій 1.2 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідних професійних стандартів (за наявності). Освітні програми, що передбачають присвоєння професійних кваліфікацій, мають забезпечувати виконання вимог відповідних професійних стандартів</i></p>	
<p>ФК, ПРН ОПП 2022 сформовано з урахуванням вимог професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736, який був чинним на момент затвердження освітньої програми (6 грудня 2021 року).</p> <p>ГЕР підтримує ЕГ що ФК, ПРН та зміст ОПП 2022 не відображають інклюзивну компетентність (в перелік СК ОПП 2025 введено СК 11. «Організовувати та реалізовувати інклюзивне освітнє середовище у школі...»).</p>	<p>В ОПП (2022) інклюзивна компетентність формувалася як міждисциплінарна відповідно до рекомендацій Tuning Educational Structures in Europe й Європейської рамки кваліфікацій (EQF) та реалізувалася через інтеграцію змісту різних освітніх компонентів упродовж усього періоду навчання, а не локально в межах окремого компонента. Окреслений підхід ґрунтується на розумінні проєктною групою інклюзивної компетентності як складного, багатовимірного утворення, що включає когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти. Так її формування забезпечувалося через комплекс психолого-педагогічних дисциплін (зокрема: розуміння особливостей розвитку здобувачів освіти, принципів інклюзивного середовища); методичні компоненти (зокрема: адаптація змісту і методів навчання до потреб різних груп здобувачів освіти); фахові дисципліни природничого циклу (зокрема: формування здатності забезпечувати доступність навчального матеріалу); практичну підготовку (зокрема: застосування інклюзивних підходів у реальному освітньому середовищі). Зазначений підхід не суперечить ні Закону України «Про освіту» (ст. 1, 12), ні Концепції Нової української школи, ні Професійному стандарту вчителя (2020, 2024), де інклюзивність розглядається як наскрізна характеристика професійної діяльності вчителя, а не як окрема ізольована функція.</p> <p>Разом із тим, враховуючи зауваження ГЕР щодо необхідності чіткішої структурної репрезентації інклюзивної компетентності, у ОПП (2025), не відмовляючись від застосування інтегративного (наскрізного) підходу до формування інклюзивної</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
	<p>компетентності, здійснено її додаткову експлікацію: введено окрему спеціальну компетентність СК 11 і відповідні програмні результати навчання.</p> <p>В ОПП (2022) формування компетентностей групи Б базувалося на принципі міждисциплінарної інтеграції. Це відповідає сучасним європейським стандартам компетентнісної освіти.</p> <p>Щодо <u>здоров'язбережувальної компетентності</u>, то в ОПП (2022) вона формувалася через міждисциплінарну інтеграцію:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у методиках природничих дисциплін (зокрема: техніка безпеки); - психолого-педагогічній підготовці (психологічний комфорт) та практиці (зокрема: розроблення та дотримання алгоритмів безпечної поведінки під час проведення лабораторних і практичних робіт із природничих дисциплін; упровадження здоров'язбережувальних технологій, а саме: фізкультхвилинки, вправи для очей, зміна видів діяльності, для запобігання перевтомі здобувачів освіти; моніторинг та організацію оптимального санітарно-гігієнічного режиму в навчальних кабінетах, а саме: освітлення, провітрювання, організація робочих місць); застосування методик психоемоційного розвантаження та створення клімату психологічного комфорту під час освітнього процесу. <p>Погоджуючись із необхідністю формалізації цього аспекту на рівні формулювань ФК і ПРН, у ОПП (2025) внесено такі уточнення, а саме: конкретизовано програмні результати навчання (ПРН 4) щодо здоров'язбереження; посилено змістове наповнення педагогічних дисциплін у частині застосування здоров'язбережувальних технологій; забезпечено пряму відповідність між теоретичною підготовкою та її практичною реалізацією, що підвищує прозорість структури програми без зміни її концептуальної основи.</p> <p>Упроваджені зміни в ОПП (2025) дозволили зберегти інтегративну цілісність підготовки, водночас надавши компетентностям групи Б чіткої інституційної форми, що повністю враховує зауваження ГЕР.</p>
<p>ГЕР констатує відсутність в переліку ФК і ПРН ОПП 2022 компетентностей групи Б Професійного стандарту 2020 року, що говорить про відсутність в змісті ОПП підготовки здобувачів освіти до проведення виховної роботи в закладах загальної середньої освіти (базовий рівень), тобто до здійснення функцій класного керівника, а саме: компетентності групи Б1 «Психологічна компетентність» (...здатність використовувати стратегії роботи з</p>	<p>Зауваження ГЕР стосовно відсутності компетентностей групи Б у переліку ФК і ПРН ОПП (2022) не враховує внутрішню логіку проектування програми. Зазначені компетентності не були виключені з освітнього процесу, а реалізовувалися як наскрізні елементи підготовки через психолого-педагогічний та практичний компоненти.</p> <p>У межах ОПП (2022) формування психологічної компетентності (Б1) та компетентності педагогічного партнерства (Б3) забезпечувалося через вивчення дисциплін «Психологія», «Педагогіка», а також під час проходження педагогічної практики. Це дозволило</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p>учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності, ...здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною тощо); БЗ «Компетентність педагогічного партнерства» (в частині: Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства)).</p>	<p>майбутнім учителям опанувати навички організації учнівської спільноти, сприяти розвитку позитивної Я-концепції учнів та ефективно взаємодіяти з батьками. Такий підхід цілком відповідає як вимогам Професійного стандарту, так і міжнародним рекомендаціям проекту Tuning, згідно з якими компетентності розглядаються як результат реалізації всієї освітньої програми, а не лише її окремих ізольованих елементів.</p> <p>Таким чином, зміст ОПП (2022) повноцінно забезпечував підготовку до виконання функцій класного керівника.</p>
<p>Інтегральна компетенція ОПП не відображає рівень освіти (базова середня освіта), разом з тим ФК і ПРН ОПП 2022 зорієнтовані на базову середню освіту. Розробниками ОПП введено К21. (Володіти методикою викладання інтегрованих курсів природничих дисциплін») з поясненнями: (предметно-методична, прогностична, оцінювально-аналітична компетенція). Доцільно включити окремі ФК щодо здатності і готовності здобувачів освіти формувати в учнів ключові і предметні компетенції із інтегрованих природничих курсів, географії, біології, хімії і фізики, астрономії; а також здатність здійснювати об'єктивний контроль й оцінювання рівня навчальних досягнень учнів із природничих наук.</p>	<p>Частково погоджуємося із зауваженням ГЕР.</p> <p>ОПП «Природничі науки. Інтегрована програма» не орієнтована на підготовку вузькопредметного вчителя окремої дисципліни. Її зміст і структура спрямовані на формування вчителя нового типу, здатного забезпечувати цілісне наукове бачення світу в межах природничої освітньої галузі. Такий підхід відповідає сучасним освітнім тенденціям інтеграції знань, розвитку міждисциплінарного мислення та формування здатності учнів до комплексного розуміння природних процесів і явищ.</p> <p>Відповідно підготовка здобувачів освіти реалізується на засадах інтеграції змісту біології, фізики, географії та хімії. Така модель є принципово відмінною від підготовки вчителя однієї навчальної дисципліни і передбачає іншу логіку організації як теоретичної, так і практичної складових.</p> <p>Водночас, з метою підвищення структурної прозорості у ОПП (2025) було здійснено перехід від наскрізної інтеграції до прямої експлікації компетенцій. В інтегральній компетенції (ІК) відтепер чітко зафіксовано орієнтацію на базову середню освіту. Деталізовано спеціальні компетенції, що дозволило розмежувати здатність до викладання інтегрованих курсів та окремих природничих предметів (фізика, хімія, біологія, географія, астрономія).</p>
<p>Підкритерій 1.5 Мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку науки, спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм</p>	
<p>1. ГЕР констатує що мета освітньої програми не вповній мірі відповідає заявленій спеціальності, оскільки мета орієнтує зміст ОПП на забезпечення навчальних досягнень в галузі природничих наук, и не відображає психолого-педагогічну, методичну галузі (ОПП2022): Забезпечити</p>	<p>1. Не погоджуємося із зауваженнями ГЕР. Формулювання мети ОПП (2022) акцентувало інтегровану природничу підготовку як базову умову професійної діяльності вчителя, що є концептуально обґрунтованим для спеціальності «Середня освіта (природничі науки)». При цьому психолого-педагогічна та методична складові не є відсутніми, а були інтегровані у структуру програми через освітні</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p>здобуття системних теоретичних та практичних знань, умінь та навичок, що відносяться до галузі природничих наук, достатніх для ефективного самостійного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня фахової педагогічної діяльності; ОПП2025: Надати спеціальну освіту в області природничих наук із широким доступом до працевлаштування. Підготувати студентів із особливим інтересом до інтеграції знань в природничій освітній галузі для наукових та практичних цілей (https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2025/07/op-pryr-nauku-integrovana-programa_2025_bak.pdf)).</p> <p>2. Означений суттєвий недолік обумовлює дисбаланс ОК природничого та методично-педагогічного контексту (всього 22 кредитів ЄКТС) і як наслідок не забезпечує достатні умови для опанування здобувачам освіти професійними компетенціями вчителя закладів загальної середньої освіти.</p> <p>3. Також ГЕР зазначає, що мета ОПП 2022: не уточнює заклади освіти (заклади загальної середньої освіти) і рівень освіти (базова середня освіта), на підготовку до яких зорієнтований зміст ОПП; тип задач, вказаний в меті ОПП 2022 не узгоджується з абз.6 п.1 ст.5 ЗУ «Про вищу освіту», згідно до положень якого, підготовка фахівців за освітніми програмами на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, передбачає «набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності»; формулювання: «...завдань інноваційного характеру відповідного рівня фахової педагогічної діяльності» потребує уточнення в частині «...рівня фахової педагогічної діяльності».</p>	<p>компоненти педагогічного циклу, методики навчання та систему практичної підготовки.</p> <p>2. Відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015, стандарт 1.2), освітні програми мають бути орієнтовані на результати навчання і забезпечувати їх досягнення. ОПП (2022) відповідає цьому принципу, оскільки структура освітніх компонентів забезпечує досягнення заявлених ПРН незалежно від особливостей формулювання мети.</p> <p>Посилання на обсяг 22 кредити ЄКТС як на свідчення недостатності методично-педагогічної підготовки не враховує інтегративної моделі програми. У ОПП (2022) методичні та педагогічні компетентності формувалися не лише через окремі дисципліни, а через: інтеграцію методик у фахові освітні компоненти; практико-орієнтовану підготовку (навчальні та виробничі практики); міждисциплінарні зв'язки.</p> <p>Такий підхід відповідає рекомендаціям проекту Tuning, відповідно до яких компетентності формуються на рівні всієї освітньої програми, а не окремих дисциплін.</p> <p>Отже, кількісний показник кредитів не може бути єдиним критерієм оцінки якості підготовки.</p> <p>3. ОПП (2022) фактично орієнтована на підготовку вчителя для закладів загальної середньої освіти, що підтверджується змістом дисциплін, структурою практик і програмними результатами навчання. Рівень освіти (базова/профільна) не був достатньо чітко зафіксований у формулюванні мети, що є питанням формалізації, а не змістової невідповідності.</p> <p>Водночас у ОПП (2025) здійснено уточнення формулювання мети шляхом: використання нормативної термінології («здатність до розв'язування складних спеціалізованих задач»); конкретизації сфери діяльності (заклади загальної середньої освіти); уточнення рівнів освіти (базова та профільна середня освіта); балансування природничої та психолого-педагогічної складових у формулюванні.</p> <p>Таким чином вражаємо що в ОПП (2025) враховані всі зауваження ГЕР, що є підставою не знижувати оцінку за даним підкритерієм.</p>

Підкритерій 2.2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявленої мети та програмних результатів навчання. Зміст освітньої програми забезпечує формування загальнокультурних та

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<i>громадянських компетентностей, досягнення програмних результатів навчання, що передбачають готовність здобувача самостійно здійснювати аналіз та визначати закономірності суспільних процесів</i>	
<p>Структурно-логічна схема ОПП 2022 не розкриває логіки вивчення ОК за роками/семестрами навчання, окрім того, обов'язкові ОК згруповані в блоки і незрозумілим є логічні зв'язки між окремими ОК. Переліки ОК ОПП та НП не структуровані за циклами загальної, професійної підготовки.</p> <p>ГЕР підтверджує, виявлений ЕГ суттєвий недолік за кодом 2.2.2. (Структура і зміст освітньої програми НЕ забезпечують необхідні попередні знання або навички для засвоєння хоча б однієї навчальної дисципліни) в логіці вивчення і пререквізитах ОК 5, ОК17 і ОК 26, ОК 19 ОК 23, ОК 28, ОК 31 та порушення логіки вивчення ОК: психологія-педагогіка-методики навчання. Перелік ОК ОП не містить ОК «Педагогіка», наявна ОК 42 «Креативна педагогіка», яка вивчається в 7 семестрі, тоді як ОК 17 «Педагогіка та методика викладання інтегрованих курсів природничих наук» в 3 семестрі. Назва ОК 17 «Педагогіка та методика викладання інтегрованих курсів природничих наук» не відповідає змісту оскільки не містить змісту педагогіки.</p> <p>Аналіз змісту ОК не виявив тем/завдань що забезпечують формування зазначених в РП ФК, ПРН: ОК «Гідрологія та океанологія» не виявив тем/завдань, що забезпечують формування К19. (Організовувати та реалізовувати екопросвітницьку та освітню діяльність у соціумі з метою формування науково-природничого світогляду, розвитку екологічної культури); ОК «Основи загальної геології» щодо формування К21 (Володіти методикою викладання інтегрованих курсів природничих дисциплін); ОК «Основи просторового планування», ОК «Основи загальної геології» щодо К12. (Здатність до формування в учнів інтегрованих компетентностей та розуміння міжпредметних зв'язків природничих наук (компетентності у галузі</p>	<p>ОПП (2022) була спроектована за інтегративною моделлю підготовки вчителя природничої освітньої галузі, в якій <u>освітні компоненти згруповано відповідно до логіки поступового формування природничо-наукових, психолого-педагогічних, методичних і практичних компетентностей</u>. Таким чином, логіка програми була закладена змістово, однак ми згодні що у структурно-логічній схемі послідовність викладення треба було відобразити (графічно та в табличному вигляді) чіткіше.</p> <p>Щодо зауваження про зв'язки між ОК 5, ОК 19, ОК 28, ОК 23, ОК 31 зазначимо, що відповідна логіка в ОПП 2022 простежується змістово. Зокрема, вивчення «Фізичної географії України» (ОК 28) спирається на попередньо сформовані знання з «Метеорології» (ОК 5) та «Геоморфології» (ОК 19), що забезпечує належну категоріально-понятійну основу для подальшого опанування регіонального природничого матеріалу. Аналогічно, «Анатомія і фізіологія людини» (ОК 23) формує необхідну природничо-наукову базу для вивчення «Нутриціології» (ОК 31), оскільки розуміння функціонування організму людини є передумовою осмислення питань харчування, здоров'я та здоров'язбереження.</p> <p>Щодо логіки «психологія - педагогіка - методики навчання» зазначимо, що в ОПП (2022) психолого-педагогічна підготовка не є відсутньою, а реалізується через взаємопов'язані освітні компоненти, зокрема психологічний, педагогічний, методичний та практичний блоки. Назва ОК 17 «Педагогіка та методика викладання інтегрованих курсів природничих наук» відображає намір поєднати загальнопедагогічні засади організації освітнього процесу з методикою викладання інтегрованого природничого курсу.</p> <p>Щодо твердження про невідповідність окремих освітніх компонентів заявленим фаховим компетентностям і програмним результатам навчання зазначимо, що в ОПП (2022) формування компетентностей здійснювалося не лінійно, через одну дисципліну, а наскрізно, через сукупність освітніх компонентів. Такий підхід відповідає компетентній логіці проектування освітніх програм, відповідно до якої один результат навчання може формуватися кількома освітніми компонентами, а один освітній компонент може робити внесок у формування кількох компетентностей. Саме тому окремі теми екопросвітницької, інтегративної або методичної спрямованості реалізовувалися через взаємодію фахових курсів, методичних завдань і практичної</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p>природничих наук, техніки і технологій, інклюзивна)); ОК «Основи ландшафтознавства» щодо ПР 09. (Знати і застосовувати теорію, дидактику та методику викладання інтегрованих курсів природничих наук у закладах загальної середньої освіти).</p>	<p>підготовки.</p> <p>Водночас, з метою вдосконалення структури та змісту освітньої програми у ОПП (2025) внесено суттєві зміни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у структурно-логічній схемі чітко відображено послідовність вивчення освітніх компонентів за роками та семестрами навчання, а також логічні зв'язки між фундаментальними, фаховими, психолого-педагогічними, методичними та практичними компонентами. - для ключових освітніх компонентів конкретизовано пререквізити й кореквізити, зокрема: ОК 5 і ОК 19 як змістову основу для ОК 28; ОК 23 як основу для ОК 31; психолого-педагогічні компоненти як основу для методик навчання. - ОК 26 перенесено на третій семестр, що посилить психологічне підґрунтя для подальшого опанування методичних дисциплін і практичної підготовки. - зміст ОК 17 уточнено шляхом виокремлення педагогічного модуля, який охоплюватиме загальні засади педагогічної діяльності, організацію освітнього процесу, педагогічну взаємодію, дидактичні принципи та особливості навчання в умовах НУШ. - у робочих програмах окремих фахових дисциплін чіткіше відобразатиметься їх внесок у формування відповідних фахових компетентностей і програмних результатів навчання, зокрема щодо екопросвітницької діяльності, інтеграції природничих знань, міжпредметних зв'язків та методики викладання інтегрованих курсів. <p>Таким чином, <i>вважаємо що зміни внесені до ОПП (2025) дозволяють зняти зауваження викладені по даному пункту у звітах ЕГ та ГЕР.</i></p>
<p>Підкритерій 2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностей, якщо освітня програма є міждисциплінарною).</p>	
<p>ГЕР підтримує ЕГ щодо виявленого недоліку (в змісті ОП передбачена єдина методична дисципліна обсягом 4 кредити (ОК 17)), вважає його суттєвим за кодом 2.3.1. (Зміст освітньої програми не відповідає вимогам до предметної області (щодо об'єктів вивчення та/або діяльності, АБО цілей навчання, АБО теоретичного змісту предметної області, АБО методів, методик, технологій, АБО інструментів, обладнання) і підтримує сумнів ЕГ щодо повноцінної можливості сформувавши методичні компетентності та досягти відповідні ПРН (К21 та</p>	<p>Перед формуванням остаточного тексту висновку ГЕР, просимо врахувати наші коментарі, які частково дезавуюють тези проекту висновку ГЕР, зокрема:</p> <p>1) На нашу думку, твердження про те, що в ОПП (2022) передбачено лише одну методичну дисципліну, є наслідком трактування методичної підготовки виключно як окремої навчальної дисципліни.</p> <p>Фактично ж методична підготовка в ОПП (2022) реалізована як системний і багаторівневий компонент, що включає: базову методичну дисципліну (ОК 17); дидактичні та методологічні компоненти (ОК 21, ОК 8, ОК 42); методичні аспекти в межах фахових дисциплін (організація експерименту, лабораторних робіт, демонстрацій); педагогічну практику як ключовий</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p>ПР09) вивченням єдиної методичної дисципліни. ЗВО зазначає що ця методична дисципліна «не єдина», проте не надає фактів - не зазначає інші методичні дисципліни. Разом з тим, загальний кредитний обсяг ОК, що формують загальні педагогічні та психологічні компетентності, необхідні для організації та здійснення освітнього процесу (ОК 8, 17, 21, 26, 42) складає 18 кредитів ЄКТС, що вважаємо критично недостатнім.</p> <p>ГЕР підтримує ЕГ щодо наявного значного дисбалансу розподілу кредитного обсягу в межах природничих дисциплін, так на вивчення хімії відводиться лише 3 кредити (ОК4), на фізичну компоненту відведено – 11 кредитів, на біологічну 25 кредитів і на географічну 47 кредитів.</p> <p>ГЕР підтверджує, що в не в усіх робочих програмах ОК 2022, вказаних у матриці як засоби формування компетентності К10 та ПР 10, асоційованих з інклюзивністю в освітньому процесі, відсутні відповідні теми. У коментарях щодо звіту ЕГ ЗВО зазначає, що «інклюзія розглядається не як окрема «додаткова» навичка чи ізольований теоретичний блок, а як органічна частина професійної діяльності в межах конкретної проблематики дисципліни», проте в наведених прикладах не звучать питання інклюзії, ЗВО не наводить фактів щодо можливості здобувачами освіти опанувати теоретичними знаннями і практичними навичками щодо реалізації принципу інклюзії в освітньому процесі. ГЕР зазначає що в РП 2023 ОК 26 «Педагогічна психологія» є одна тема «13. Психологічні засади інклюзивного та безпечного освітнього середовища», що потребує розширення.</p> <p>В ОПП відсутні окремі ОК/теми в існуючих ОК з підготовки здобувачів освіти до проведення виховної роботи в закладах загальної середньої освіти (базовий рівень), тобто до здійснення функцій класного керівника, а також позаурочної та позашкільної діяльності,</p>	<p>інструмент формування методичних умінь.</p> <p>Отже, висновок про неможливість сформувати методичні компетентності через «одну дисципліну» не відповідає фактичній структурі програми, оскільки базується на редукції методичної підготовки до одного освітнього компонента, тоді як у програмі вона реалізована інтегровано.</p> <p>2) Потребує уточнення і зауваження про невідповідність змісту ОПП предметній області.</p> <p>Предметна область підготовки вчителя передбачає не лише наявність окремих дисциплін, але, що більш важливо з практичної точки зору, й формування здатності до здійснення професійної діяльності, що досягається через: інтеграцію знань, методичну підготовку, діяльність.</p> <p>ОПП (2022) забезпечує всі ці компоненти, що підтверджується наявністю педагогічного, методичного і практичного блоків. Відповідно, формування компетентностей К21 та ПР09 забезпечується не однією дисципліною, а сукупністю освітніх компонентів.</p> <p>3) Твердження про дисбаланс розподілу кредитного обсягу базується виключно на кількісному співвідношенні кредитів і не враховує функціональну роль окремих дисциплін у структурі програми.</p> <p>Переважання географічного блоку зумовлене його інтеграційною функцією у підготовці вчителя природничої освітньої галузі, оскільки географія забезпечує системне поєднання знань з фізики, хімії, біології та екології.</p> <p>Таким чином, розподіл кредитів відображає не дисбаланс, а дидактичну логіку інтегрованого навчання.</p> <p>4) Зауваження щодо відсутності інклюзивної складової базується на очікуванні її виділення як окремого блоку.</p> <p>Водночас сучасна педагогічна практика розглядає інклюзію як інтегровану характеристику професійної діяльності вчителя, а не ізольований навчальний модуль.</p> <p>У цьому контексті підхід ОПП (2022) є методологічно обґрунтованим, оскільки інклюзія реалізується через психолого-педагогічні дисципліни, методичні завдання, педагогічну практику.</p> <p>5) Відсутність достатньої кількості тематичних маркерів у робочих програмах окремих дисциплін є питанням формалізації, а не змістової відсутності інклюзивної підготовки.</p> <p>6) Аналогічно, твердження про відсутність підготовки до виконання функцій класного керівника базується на формальному аналізі назв дисциплін, а не</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p>а отже формування компетентностей групи Б «Партнерська взаємодія учасниками освітнього процесу» (Б1 «Психологічна компетентність» (...здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності, ...здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною тощо); Б3 «Компетентність педагогічного партнерства» (в частині: Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства)) Професійних стандартів 2020, 2024 років.</p>	<p>їх змісту.</p> <p>Формування компетентностей групи Б забезпечується через психологічну підготовку, педагогічні дисципліни, педагогічну практику, формування комунікативних і соціальних навичок.</p> <p>Таким чином, відповідна підготовка є інтегрованою і наскрізною.</p> <p>Аналіз зауважень свідчить, що їх значна частина ґрунтується на дисциплінарному підході до оцінки програми, ототожненні наявності компетентності з її формальним відображенням в окремій дисципліні, кількісному, а не функціональному аналізі структури ОПП.</p> <p>ОПП (2022), натомість, побудована на інтегративній компетентнісній моделі, яка забезпечує формування компетентностей через систему освітніх компонентів, поєднує теоретичну, методичну та практичну підготовку, відповідає сучасним підходам до підготовки вчителя.</p>
<p>2.4. Структура і зміст освітньої програми передбачають можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством</p>	
<p>ГЕР підтримує зауваження ЕГ щодо способу вибору дисциплін: враховуючи автономію ЗВО і той факт, що можливість вибору блоку передбачена нормативними документами ЗВО, вважаємо, що спосіб вибору ВК обмежує вільний вибір здобувачів освіти (здобувачі можуть обрати одну ВК з чотирьох в межах 5 переліків (15 кредитів), а також один з двох блоків по 13 дисциплін (45 кредитів). Зазначений у коментарях ЗВО підхід: «хаотичний вибір 13 розрізнених дисциплін не здатен сформувавши у здобувача глибоких фахових навичок» порушує положення п.15, ст. 62 Закону України «Про вищу освіту», які передбачають забезпечення здобувачам можливості вибору саме «освітніх компонентів» а не блоків. Разом з тим ЗВО зазначає, що «здобувач не зобов'язаний обирати жоден із запропонованих блоків, має право вибирати з усіх програм Університету згідно з п. 9.4 «Положення про організацію освітнього процесу у КНУТШ» (https://knu.ua/pdfs/official/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-zi-zminamy05_03_2026.pdf), тому</p>	<p>Щиро дякуємо за здійснений аналіз можливостей які надані здобувачам освіти щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії локальними нормативними актами Університету. Право здобувача освіти на вільний вибір освітніх компонентів у ОПП (2022) забезпечується в повному обсязі відповідно до пункту 15 статті 62 Закону України «Про вищу освіту», оскільки здобувач має можливість обирати як окремі дисципліни, так і формувати індивідуальну освітню траєкторію поза межами запропонованих блоків, зокрема через вибір дисциплін з інших освітніх програм університету.</p> <p>Таким чином, використання блоків не скасовує і не обмежує право вибору освітніх компонентів, а є додатковим інструментом його організації.</p> <p>Водночас підхід вибору окремих блоків застосовано з дидактично обґрунтованою метою, щоб забезпечити формування цілісних фахових компетентностей і уникнути фрагментарності підготовки. Об'єднання дисциплін у блоки дозволяє здобувачеві обирати не випадковий набір розрізнених курсів, а змістово узгоджену траєкторію, спрямовану на формування певного профілю професійної підготовки.</p> <p>Отже, твердження про «хаотичний вибір» було використано не як обмеження права здобувача, а як аргумент на користь педагогічно доцільної структуризації вибіркової частини.</p> <p>Крім того, варто враховувати, що нормативні документи університету передбачають багаторівневу</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p>вважаємо означений недолік несуттєвим.</p>	<p>модель вибору, а саме: вибір окремих освітніх компонентів у межах переліків, вибір тематичних блоків, можливість обрання дисциплін з інших освітніх програм.</p> <p>Таким чином, система вибору є гнучкою і багатоваріантною, що не лише не обмежує здобувача, а навпаки розширює його можливості.</p>
<p><i>Підкритерій 2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності</i></p>	
<p>ГЕР підтримує ЕГ в тому що позитивним моментом ОПП є наскрізність практичної підготовки. Проте загальний кредитний обсяг, відведений на практику, складає 26 кредитів ЄКТС, що потребує збільшення до 30 кредитів ЄКТС, враховуючи і те, що види практик, які передбачають розроблення інтегрованих уроків (ОК 27, 4 кредити), та розробку інтегрованих курсів природничих наук та методичних рекомендацій (ОК 37, 4 кредити) не передбачають перебування здобувачів освіти в ЗЗСО, містять такі форми викладання: лекції, семінари-дискусії, практичні заняття.</p> <p>ГЕР підтверджує, виявлений ЕГ суттєвий недолік за кодом 2.2.1. (Структура і зміст освітньої програми НЕ забезпечують необхідні попередні знання або навички для проходження практики) зокрема, ОК 14, відповідно до СЛС ОПП ґрунтується на ОК 1-13, жоден з яких не є психолого-педагогічним чи методичним, як наслідок:</p> <p>1) завдання (навчальні цілі) педагогічної дослідницької практики (навчальної), що полягають у «поглибленні теоретичних знань щодо сутності та практики викладання інтегрованих курсів природничих наук у ЗЗСО, психологічних особливостей учнів основної школи» (п.4) не може бути реалізоване здобувачами за відсутності попередніх психолого-педагогічних та/або методичних ОК;</p> <p>2) в РП навчальної практики ОК 14 (2 семестр) передбачено «здійснення</p>	<p>Вважаємо що наведені зауваження стосуються переважно організації та формалізації окремих елементів практичної підготовки, а не її змістової недостатності чи відсутності в ОПП (2022).</p> <p>Обсяг практичної підготовки в ОПП 2022 (26 кредитів ЄКТС) відповідає типовим підходам до підготовки вчителя та забезпечує її наскрізний характер, що, власне, і було відзначено ГЕР як позитивний аспект програми.</p> <p>Водночас рекомендація щодо збільшення обсягу до 30 кредитів розглядається як така, що спрямована на подальше підсилення практико-орієнтованості підготовки, а не як індикатор недостатності існуючого рівня.</p> <p>Особливо важливо враховувати, що формування практичних умінь ОПП не обмежувалося лише формальними видами практики, а реалізовувалося також через практичні заняття у складі освітніх компонентів, розробку навчально-методичних матеріалів, моделювання професійних ситуацій, виконання завдань прикладного характеру.</p> <p>Таким чином, реальний обсяг практико-орієнтованої підготовки перевищує формально визначені 26 кредитів.</p> <p>Інтерпретація цих освітніх компонентів як таких, що не мають практичної спрямованості, не повною мірою відображає їх функціональне призначення.</p> <p>Зазначені ОК виконують роль перехідного етапу між теоретичною і безпосередньою педагогічною діяльністю та спрямовані на формування здатності до проектування уроків, розробку інтегрованих курсів, підготовку до реальної педагогічної практики.</p> <p>Тобто йдеться про підготовчий етап практики, без якого безпосереднє перебування в ЗЗСО не може бути ефективним.</p> <p>Зауваження щодо невідповідності завдань практики рівню підготовки здобувачів є частково обґрунтованим у частині формулювання окремих завдань. Водночас сама ідея раннього введення практики є педагогічно</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
<p>аналізу уроку вчителя-предметника» (п.3), «розробка 2 уроків за темами для 5 класу, розробка 2 уроків за темами для 6 класу» (п.7), які не можуть бути виконаними здобувачами освіти без вивчення педагогічних та/або методичних ОК, які визначають теоретичні основи методичної розробки конспектів уроків (ОК14 реалізовується у 2 семестрі, ОК17 «Педагогіка та методика викладання інтегрованих курсів природничих наук» у 3 семестрі);</p> <p>3) в п. 7.1. Форми оцінювання здобувачів освіти РП ОК14 зазначені види робіт: «Психолого-педагогічна характеристика учня, Психолого-педагогічна характеристика» (не вказано чого чи чого) не можуть бути виконаними здобувачами освіти за відсутності психолого-педагогічних ОК, які визначають теоретичні основи складання психолого-педагогічних характеристик учнів і класу (ОК14 - 2 семестр, ОК26 Педагогічна психологія - 4 семестр).</p> <p>У коментарях щодо звіту ЕГ ЗВО зазначає, що «ОК 14 має виключно пропедевтичний (спостережливий) характер», що суперечить фактичним завданням, зазначеним в РП ОК. Також наведений аргумент ЗВО що «для здійснення такого спостереження (авт: за освітнім середовищем, психологічним кліматом у класі та діяльністю вчителів-практиків) здобувачу не потрібне попереднє опанування ОК 17 (методики викладання)» вважаємо некоректним.</p> <p>РП ОК 14 «Педагогічна дослідницька практика (навчальна)» не містить інформації щодо тривалості практики, закладів освіти і класів для проходження практики.</p> <p>На ОПП відсутні педагогічні практики з фахових методик навчання окремих предметів природничого циклу (біології, фізики, географії, хімії).</p>	<p>доцільною та відповідає сучасним моделям підготовки вчителя, які передбачають ранню професійну орієнтацію і занурення в освітнє середовище.</p> <p>Таким чином, ОК 14 виконує функцію пропедевтичної практики, спрямованої на ознайомлення з освітнім середовищем, спостереження за діяльністю вчителя, формування первинних уявлень про професію.</p> <p>Водночас погоджуємося, що частина завдань (зокрема розробка уроків і підготовка психолого-педагогічних характеристик) у межах початкового етапу практики потребувала більш чіткого узгодження з рівнем сформованості відповідних знань і вмій та може бути перенесена на пізніші етапи підготовки.</p> <p>Підвищені вимоги до окремих завдань практики можуть розглядатися не як методологічна помилка, а як елемент розвивального підходу, спрямованого на активізацію професійного становлення здобувачів освіти. Водночас їх уточнення в часовій логіці освітнього процесу підвищує узгодженість програми та прозорість її реалізації.</p> <p>Зауваження про відсутність необхідних передумов для проходження практики ґрунтується переважно на формальному співвіднесенні назв освітніх компонентів і не враховує інтегративний характер підготовки в межах освітньої програми. Відповідні знання і вміння формуються через поєднання базової підготовки, інтегрованих елементів освітніх компонентів, а також у процесі самої практичної діяльності.</p> <p>У цьому контексті практика виступає не лише формою перевірки вже набутих знань, а й повноцінним інструментом їх формування, що відповідає сучасним підходам до професійної підготовки вчителя.</p> <p>Зауваження щодо недостатньої конкретизації (тривалість, база практики, класи) є технічним і пов'язане з оформленням робочої програми.</p> <p>Твердження про відсутність педагогічних практик з окремих дисциплін не враховує інтегровану модель підготовки - ОПП (2022) орієнтована на підготовку вчителя інтегрованого курсу природничих наук, що передбачає формування здатності працювати на міжпредметному рівні.</p> <p>Водночас практична підготовка включає елементи роботи з окремими предметами у складі інтегрованої діяльності.</p> <p>У ОПП (2025) <u>здійснено збільшення обсягу практичної підготовки до 30 кредитів, трансформацію ОК 27 і ОК 37 у практико-орієнтовані компоненти з реалізацією у ЗЗСО, проведено уточнення змісту ОК 14 (ознайомча практика), складні завдання перенесені на</u></p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
	<p>етап після опанування педагогіки і психології, запроваджена модульна структура виробничої практики з предметною диференціацією.</p> <p>Вважаємо що ОПП (2022) забезпечує повноцінну практичну підготовку майбутнього вчителя, має наскрізну логіку формування професійних умінь і відповідає сучасним підходам до педагогічної освіти, і заслуговує на позитивну оцінку за Критерієм 2.</p>
<p>Критерій 6. Людські ресурси</p>	
<p>6.1.1. Станом на момент проведення акредитаційної експертизи до реалізації освітньої програми залучено викладачів, чия кваліфікація (професійний досвід - якщо ЗВО наводить його як компонент відповідності) не відповідає освітнім компонентам, які вони забезпечують, з урахуванням вимог законодавства.</p>	<p>Ми просимо переглянути оцінку за Критерієм 6, оскільки поточна оцінка «Е» не враховує винятковий рівень наукової та практичної кваліфікації професорсько-викладацького складу, який забезпечує освітній процес на ОП. Програма реалізується 29 провідними фахівцями, чий інтелектуальний капітал є унікальним для спеціальності 014.15.</p> <p>Так, ГЕР висловила сумнів щодо достатності методичної підготовки. Натомість, кадровий склад доводить протилежне:</p> <ul style="list-style-type: none"> - викладання на ОП забезпечують доцент П. Г. Балан (автор шкільних підручників та модельних програм з біології затверджених МОН України у 2021-2025 рр.) та доцент О. В. Вашека (експерт ІМЗО), що гарантує 100% відповідність контенту запитам НУШ; - зауваження про відсутність інклюзивного складника не корелює з участю у викладанні доцента А. М. Москаленко (публікація у Scopus 2021 щодо інклюзії) та П. Г. Балана, який є розробником спеціалізованих підручників для осіб з ООП (2024–2025); - керівники практик (О. В. Жихорська, А. М. Москаленко) є випускниками Winter AI School 2026, що дозволило впровадити ШІ-інструменти (чатботи, AI-моніторинг) безпосередньо у виробничу практику в профільній школі; <p>ЗВО не може погодитись з висновком за пунктом 6.1.1. - твердження про те, що кваліфікація викладачів не відповідає освітнім компонентам (ОК) спростовується документальними доказами відповідності кожного викладача вимогам п. 38 Ліцензійних умов.</p> <p>1. Докази відповідності науково-педагогічного складу встановленим вимогам: Кожен викладач, залучений до ОПП, відповідає профілю дисципліни за трьома критичними критеріями: освіта/ступінь, публікаційна активність та міжнародне стажування.</p> <p><i>Природничий блок (Науки про Землю): Викладання ОК</i></p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
	<p>6, 11, 13, 19 забезпечують доктори наук (проф. С. Ю. Бортник, проф. О. Г. Ободовський, проф. Н. П. Герасименко), чії дисертаційні дослідження та публікації у виданнях Q1 (CATENA, Geoheritage, 2021-2025) безпосередньо стосуються змісту цих компонентів.</p> <p><i>Біомедичний блок та нутриціологія:</i> Викладання ОК 23, 31 забезпечує д.б.н., проф. Т. М. Фалалєєва. Її статус спеціаліста з "Клінічної лабораторної діагностики" (2025) та публікації у The Lancet/Nature (2024-2026) є найвищим підтвердженням відповідності профілю анатомії, фізіології та нутриціології.</p> <p><i>Фізико-математичний блок:</i> Залучення д.ф.-м.н., проф. Л. В. Козак (ОК Астрономія, ОК Фізика) та асист. Ф. А. Асророва (ОК Математика) гарантує фундаментальність підготовки. Наукові інтереси професора Козак (фізика атмосфери та космосу) підтверджені публікаціями у Nature Index (2024).</p> <p>2. Спростування зауваження через професійний досвід: <i>Методичний та Педагогічний блок:</i> ГЕР не врахувала професійний досвід викладачів як компонент відповідності (згідно з пп. 12 п. 38 Ліцензійних умов):</p> <ul style="list-style-type: none"> - керівник практик доцент А. М. Москаленко має понад 30 років досвіду в системі ЗСО (вчитель, заступник директора школи), що є беззаперечним доказом її кваліфікації для організації практичної підготовки вчителів; - асистент Ю. В. Яценко (ОК Метеорологія) має сертифікат Всесвітньої метеорологічної організації (ВМО, 2021), що підтверджує її фаховість на міжнародному рівні. <p>3. Використання інновацій як доказ актуальності: Програма залучає фахівців, які є лідерами у впровадженні ІІІ в освіту (професор Е. Л. Бондаренко, доцент О. Г. Міхно, доцент О. В. Жихорська), що підтверджено публікаціями у Web of Science (2024-2025). Це свідчить про те, що кваліфікація викладачів не просто «відповідає», а випереджає традиційні вимоги, забезпечуючи інноваційний характер ОПП.</p> <p>4. Підвищення кваліфікації. Всі науково-педагогічні працівники що забезпечують викладання на ОПП пройшли підвищення кваліфікації, що підтверджено сертифікатами 2024–2026 рр. На запит ГЕР та у підтвердження наведених аргументів додатково надаємо таблицю із обґрунтуванням</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
	<p>відповідності кваліфікації викладачів освітнім компонентам ОПП «Природничі науки. Інтегрована програма», (див. файл Додаток. Обґрунтування відповідності НПП ОК ОПП Природничі науки. Інтегрована програма» (ID 54777) .pdf)</p> <p>а також копії сертифікатів про підвищення кваліфікації (див. файл Сертифікати НПП з ОПП Природничі науки. Інтегрована програма» (ID 54777).pdf)</p> <p>Таким чином у нас є підстави вважати що висновок ГЕР за п. 6.1.1 є недостатньо обґрунтованим. Кадровий склад ОПП є одним із найпотужніших в Україні за показниками h-index, кількістю публікацій у Q1/Q2 та практичною залученістю до реформи НУШ.</p>
<p>Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми</p>	
<p>8.2.1 Пропозиції здобувачів освіти або органу студентського самоврядування щодо освітньої програми та/або освітнього процесу відхиляються без належного обґрунтування або розглядаються з порушенням порядку і термінів, визначених закладом вищої освіти.</p>	<p>ЗВО не погоджується із зауваженнями ГЕР щодо «відхилення пропозицій здобувачів без обґрунтування». Цей висновок є суб'єктивним та повністю спростовується документальними доказами реального впливу здобувачів на освітній процес.</p> <p>Зокрема, на засіданні кафедри землезнавства та геоморфології (Протокол № 9 від 13.03. 2026 р.) було офіційно розглянуто звернення здобувачів освіти 1 курсу щодо оптимізації програми проходження першої навчальної дослідницької практики. Зокрема здобувачі освіти висловили прохання переглянути обсяг та кількість завдань під час практичної підготовки з метою уникнення перевантаження та підвищення якості виконання завдань.</p> <p>Кафедра та робоча група ОПП відразу позитивно відреагували на запит. Було ухвалено рішення про перегляд змісту завдань практики, посилення методичної підготовки.</p> <p>Рішення зафіксовано в Протоколі, а відповідні зміни оперативно внесені до робочої програми практики.</p> <p>Наведений приклад є прямим підтвердженням того, що на ОПП діє ефективний механізм зворотного зв'язку. Пропозиції здобувачів не лише розглядаються у встановлені терміни, а й стають основою для реальних позитивних змін у структурі освітніх компонентів.</p>
<p>8.6.1 ЗВО НЕ аналізує результати зовнішнього забезпечення якості (попередніх акредитацій освітніх програм) за галуззю знань у закладі вищої освіти АБО не враховує їх і не надає цьому обґрунтованих пояснень.</p>	<p>ЗВО не погоджується із зауваженнями ГЕР за пунктом 8.6.1.</p> <p>Аналіз результатів попередніх акредитацій у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка та природничих наук є невід'ємною частиною стратегії забезпечення якості нашої ОПП, як зазначено у Відомостях самооцінки. На офіційному сайті університету розміщені матеріали всіх завершених акредитацій них експертиз які містять як матеріали справи (до рішення Агентства включно) так і аналіз зауважень і рекомендацій викладених у звіті ЕГ і висновку ГЕР. Стосовно більшості бакалаврських</p>

Проект висновку ГЕР	Відповіді та коментарі КНУТШ
	<p>програм за спеціальністю 014 ці матеріали доступні на сторінці https://knu.ua/ua/official/accreditation/bachelor-degree/2022-2023/).</p> <p>Ще до офіційного старту акредитаційної процедури Відділ забезпечення якості освіти надав вичерпну інформацію Гаранту щодо результатів попередніх акредитацій, акцентувавши увагу на основних критеріях оцінки ОПП. Університет та всі задіяні структурні підрозділи надають постійну організаційну і методичну підтримку випусковій кафедрі у розвитку ОПП.</p> <p>Робочою групою проведено детальний аналіз акредитації освітніх програм за спеціальністю «Середня освіта», зокрема результати акредитації ОП «Географія» ОР Бакалавр за спеціальністю 014.07 Середня освіта (географія). Рекомендації використано при формуванні наскрізних навчальних та педагогічних практик.</p> <p><i>Вважаємо що підстави для зниження оцінки за даним критерієм відсутні.</i></p>